

Investigation of Graduate Theses on the Language Development in Pre-school Education in Turkey

Hilal KAROĞLU*, Aysel ESEN ÇOBAN**

Received date: 10.06.2018

Accepted date: 26.02.2019

Abstract

The aim of this study is to examine postgraduate theses on language development in preschool education. It is believed that examining theses related to language development in various dimensions is important because it will give parents, teachers and researchers the knowledge and skills about language acquisition and development. Research is in the qualitative research design. Data were obtained using the YÖK Documentation System; pre-school, language and education and training were identified as key words. 7 doctorate thesis 37 masters thesis total 44 master thesis research sample. In the survey, the number of post-graduate theses in the field of language development increased at a certain number of years. In addition, studying subjects in the thesis were 64% of them in the screening model, 58% of the study group which was composed of children, 20 % of them in foreign language education , 15% of them in the effect of programs and 16% of them in the activities about Turkish language. As a data collection tool, 20.8% was Peabody picture-word test, 18.7% was scale, and 14.6% was language test. Also, for the data analysis method t-test was 26.7%, Anova was 24% and Correlation was 12% . As a result of the research, it is suggested to carry out studies that will lead to deficiencies in language development.

Keywords: pre-school, language development, thesis, post graduate.

* Bayburt University, Education Faculty, Bayburt, Turkey; hkaroglu@bayburt.edu.tr

** Hacettepe University, Education Faculty, Ankara, Turkey; aysel.coban@hacettepe.edu.tr

Türkiye’ de Okul Öncesi Eğitimde Dil Gelişimi ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Hilal KAROĞLU*, Aysel ESEN ÇOBAN**

Geliş tarihi: 10.06.2018

Kabul tarihi: 26.02.2019

Öz

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitimde dil gelişimi ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Dil gelişimi ile ilgili tezlerin çeşitli boyutlarda incelenmesi ailelere, öğretmenlere ve araştırmacılara çocukların dil kazanımları ve gelişimleri ile ilgili bilgi ve beceri kazandıracağından önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırma nitel araştırma desenindedir. Veriler Yök Dokümantasyon sistemi kullanılarak elde edilmiş; okul öncesi, dil ve eğitim ve öğretim konusu anahtar kelimeler olarak belirlenmiştir. 7 doktora tezi 37 yüksek lisans tezi toplam 44 lisansüstü tez araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada dil gelişim alanında yapılan lisansüstü tezlerin belli yıl aralıklarında artış gösterdiği, %64’ ünün tarama modelinde olduğu, %58’ sinin çalışma grubunu çocukların oluşturduğu, yabancı dil eğitimi % 20, programların etkisi% 16 ve Türkçe-dil etkinlikleri % 16 en çok incelenen konuları oluşturduğu bulguları elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak Peabody resim-kelime testi % 20,8, anket% 18,7ve Lügatçe ve dil testleri kullanıldığı % 14,6’tür. Veri analiz yöntemi olarak ise t-testi % 26,7, Anova % 24 ve Korelasyon %12 tekniklerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda dil gelişimi alanındaki eksiklikleri giderecek çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: okul öncesi, dil gelişimi, tez, lisansüstü.

* Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bayburt, Türkiye; hkaroglu@bayburt.edu.tr

** Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye; aysel.coban@hacettepe.edu.tr

1. Giriş

Okul öncesi eğitimi çocukların gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Erken çocukluk döneminde, okul öncesi eğitim kurumlarının psiko-motor, dil, bilişsel, sosyal-duygusal ve öz-bakım becerilerinin gelişimini sağlamak öncelik hedefleri arasında yer almaktadır.

Sıfır-altı yaşı kapsayan okul öncesi dönem, gelişimin en hızlı gerçekleştiği ve sonraki yılları da büyük ölçüde etkileyen kritik bir dönemdir. Bu dönemde çocukların sosyal-duygusal, bedensel, dil ve bilişsel gelişimleri yönünden oldukça önemli gelişmeler yaşanmaktadır (Dursun, 2009; Çelik, 2015; Uyanık ve Kandır, 2010).

Dil gelişimi çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini etkilemede önemli bir yere sahiptir. Ayrıca, dil gelişiminin, çocuğun toplumsallaşmasını, düşünme becerisini, kavram geliştirme sürecini etkilediği problem çözme ve ilişki kurma ile bilişsel gelişim sürecinde etken olduğu bilinmektedir. Yani dil gelişimi diğer gelişim alanlarıyla etkileşim halindedir ve ilerleme birlikte sağlanır (Senemoğlu, 1989).

Yaşamın her alanında kullanılan dil, okul öncesi dönemden itibaren yeterli düzeyde desteklendiğinde, kişinin yaşamı boyunca, akademik ve sosyal gelişimini olumlu yönde etkilediği bilinmektedir (Aydoğan ve Koçak, 2003). Bu nedenle çocuğun erken dönemde konuşması için desteklenmesi, uygun ortamların oluşturulması, etkin uyarıcıların sunulması ve etkinliklerin planlanması onun dil gelişimini desteklerken, dil gelişim kapasitesini de en üst düzeyde kullanmasına yardımcı olmaktadır. Çocukların sosyal iletişim ihtiyaçlarını giderebilmek, sosyo-kültürel değerlerini kazanmak ve kendilerini ifade edebilmek için dile gereksinim duymaktadırlar (Mussen, Conger, ve Kagan, 1990’dan akt; Yıldırım ve Koçak, 2016).

Dilin kazanılması ve gelişimi konusunda çalışmalara bakıldığında, dilin çocuğun öğrenme sürecinde etken olduğu noktasında birleşmişlerdir. Bu nedenle dil gelişimini destekleyici öğrenme ve öğretme ortamlarının hazırlanması ve sunulması gereklidir (Senemoğlu, 1989). Okul öncesi eğitimde etkinlikler hazırlanırken ve uygulanırken çocukların tüm gelişim özellikleri gibi dil gelişim düzeyi de süreç içinde dikkate alınmalıdır (Ergin, 2012). Çocuğun dil gelişimine yardım edecek etkinlikler üç grupta toplanmaktadır. Bunlar; çocuğun kelime hazinesinin zenginleştirilmesini destekleyen parmak oyunları, kitap okuma, tekerlemeler, resim hakkında konuşma, dramatizasyon gibi etkinlikler, yeni kelimelerin öğrenilmesini sağlayan etkinlikler ve kendini uygun cümlelerle ifade etme becerisinin gelişimini destekleyen etkinliklerdir (Senemoğlu, 1989). Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim-öğretim sürecinde gerçekleştirilen bilmece, tekerleme, şiir, drama ve hikaye gibi Türkçe dil etkinlikleriyle bilişsel ve sosyal alanlarda gelişen çocuklar bu etkinlikler aracılığıyla kendine güven duyma, kendilerini ifade etme gibi özellikleri de kazanırlar (Demir, 2011). Çocuğun dil gelişiminde oyun etkinlikleri de önemli bir yere sahiptir. Çocuğa zengin uyarıcılarla sağlanan düzenli ve planlı oyun ortamı, kendini ifade edebilme ve rahat konuşabilmenin yanı sıra kelime haznesini geliştirmesine olanak tanır (Özen, 2008).

Dilin doğuştan gelen mekanizma olduğunu belirtilen psikolinguistik kuramın öncüsü Chomsky’e (1968) göre çocuk tarafından hangi dilin kullanılacağı çevre koşulları belirler ancak dil öğrenme sürecini açıklayamaz. Dili edinme becerisi doğuştan çocuğun beyninde olan beceridir (Akt: Temel, Bekir ve Yazıcı, 2014). Vygotsky (1986)’e göre çocuğun gelişiminde çevrenin ve kültürün etkisi vardır. Çocuğa rehber olacak bir kişinin olmaması durumunda çocuk deneyimlerini geliştiremez ve dilin yapısını anlamakta zorlanır. Dil ve kavram gelişimi ilişkili olduğundan, çocuk dili iyi kullanırsa kavramları öğrenebilir (Akt: Üstün ve Akman, 2003). Dil gelişimi ve öğrenimi kompleks bir yapıya sahiptir. Bu bağlamda, dil gelişimi ve öğrenimi ile ilgili bir çok kuram bulunmaktadır. Kuramlar biyolojik faktörlere atıf yaptığı kadar çevresel faktörlerin de önemli olduğuna vurgu

yapmaktadır. Bu sebeple dil gelişimi ile ilgili çalışmaları incelemenin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Okul öncesi dönem çocukların dil gelişim alanına yönelik yapılmış lisansüstü çalışmaları inceleyen araştırmalara pek rastlanamamıştır. Buna karşın çocukların dil gelişimlerini ve dil kuramlarını içeren derleme çalışmalarına (Çiçek, 2002; Dağabakan ve Dağabakan, 2007; Demir, 2011; Kol, 2011; Senemoğlu, 1989) rastlanmıştır. Bu araştırma ile okul öncesi dönemde, eğitim ve öğretim konusunda yapılan lisansüstü tez çalışmalarında incelenen konulara genel bakış açısı sunulması önem taşımaktadır. Bu sayede dil gelişimi alanında incelenmeyen konuların, değişkenlerin araştırmacılar tarafından ele alınmasına olanak tanınmış olması araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Hem çocukların dil gelişimini etkileyebilecek farklı unsurların belirlenmesinde hem de araştırmacıların çocuklarda dil gelişimini içeren konuları geliştirmelerine faydalı olması açısından değerli olduğu düşünülmektedir.

Dil gelişimin önemi düşünüldüğünde bu araştırma ile okul öncesi eğitimde dil gelişimini konu alan yüksek lisans ve doktora tezlerinde çalışılan konuları belirleyip bütüncül bir bakış açısı sunmak amaç edinilmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda ifade edilen sorulara cevap aranmıştır.

1. Okul öncesi dönemde dil gelişimi alanında yapılmış çalışmaların yıl ve tez türüne, yöntem ve araştırma modeline göre dağılımı nasıldır?
2. Okul öncesi dönemde dil gelişimi alanında yapılmış çalışmaların örneklem özellikleri nelerdir?
3. Okul öncesi dönemde dil gelişimi alanında yapılmış çalışmaların veri toplama araçlarına, veri analizi yöntemlerine ve bulgulara göre dağılımı nasıldır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma tekniklerinden doküman incelenmesi kullanılmıştır. Araştırılması istenilen olgulara ilişkin bilgi barındıran yazılı materyallerin incelendiği doküman analizinde araştırmacı verilerini gözlem veya görüşme yapmaksızın elde eder (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Ayrıca çalışmada belirli nitelikteki tezler inceleneceğinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk vd, 2010).

2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini belirlemek için YÖK Dökümantasyon web sayfası kullanılmış ve ölçüt olarak; okul öncesi, dil ve eğitim ve öğretim konusu anahtar kelimeleri belirlenmiş ve 2017 yılına kadar yapılmış çalışmalar belirlenmiştir. Yapılan tarama sonucunda 46 lisansüstü tez belirlenmiştir. Belirlenen bu lisansüstü tezlerin iki tanesine ulaşamadığı için örneklemden çıkarılmış, 37 yüksek lisans tezi 7 doktora tezi olmak üzere 44 lisansüstü tez örneklem grubunu oluşturmuştur. Bu araştırma 1995-2016 yılları ile sınırlıdır.

2.3. Verilerin Toplanması/Süreç

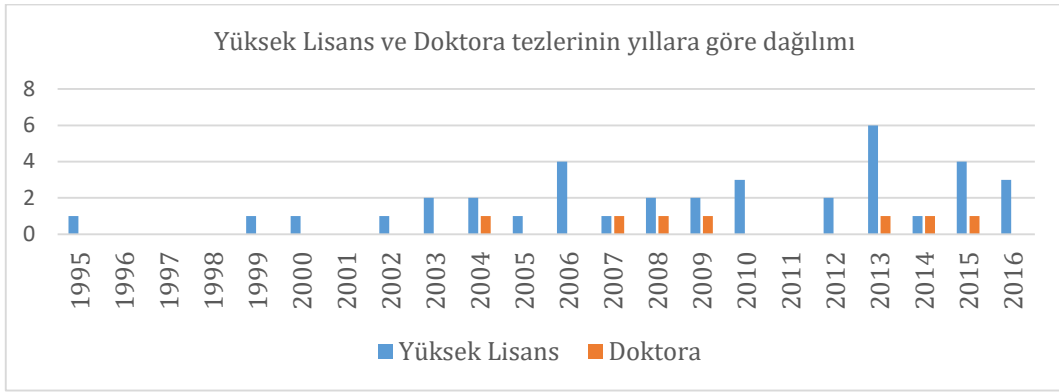
Bu çalışmada veriler YÖK dokümantasyon merkezine okul öncesi, dil ve eğitim ve öğretim konusu anahtar kelimeler olarak yazılmış yapılan tarama sonucunda 44 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Erişime açık olmayan tezlerin özetleri değerlendirmeye alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Veriler nitel araştırma tekniklerine göre analiz edilmiş, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen verilerde frekans ve yüzde kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemiyle verilerden hareketle yapılan kodlamalarla temalar oluşturulmuştur.

3. Bulgular

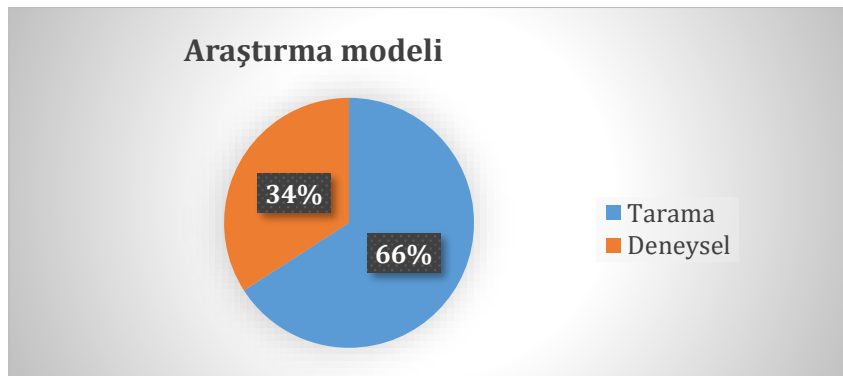
Okul öncesi dönemde dil gelişimi alanında yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır? Sorusuna yönelik elde edilen veriler Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Okul öncesi dönemde dil konulu lisansüstü tezlerin yıl ve tez türüne göre dağılımı

Örnekleme dahil edilen lisansüstü tezlerin 37’si (% 84) yüksek lisans, 7’si (%16) ise doktora tezinden oluşmaktadır. Şekil 1 incelendiğinde 1995-2000 yılları arasında 3 tez, 2001-2005 yılları arasında 7 tez, 2006-2010 yılları arasında 15 tez, 2011-2016 yılları arasında 19 tezin yapılmış olduğu görülmektedir. Bu durum okul öncesi dönemde dil konusunda yapılan tez çalışmalarının sayılarının yıl aralıkları doğrultusunda artış yaşandığını göstermektedir. 1995-2004 yılları arasında doktora tez çalışmasının yapılmadığı görülmektedir.

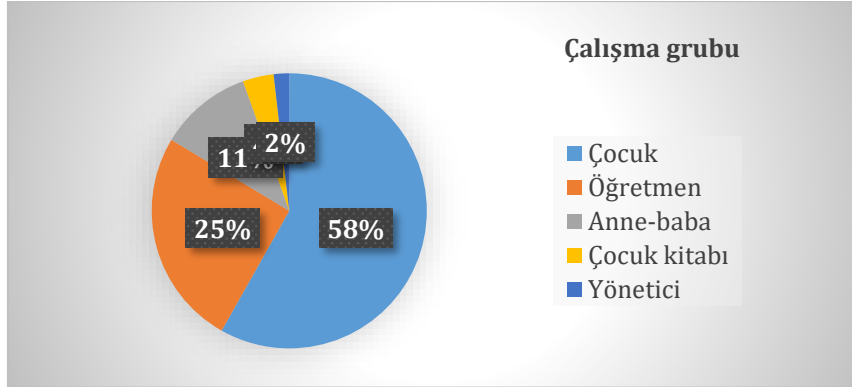
Okul öncesi dönemde dil gelişimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin araştırma modeline göre dağılımı nasıldır? Sorusunun cevabı için elde edilen veriler Şekil 2’de belirtilmiştir.

Şekil 2. Okul öncesi dönemde dil konulu lisansüstü tezlerin araştırma modeline göre dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde okul öncesi dönem dil konusundaki lisansüstü 44 tezin, 29'u (%66) tarama modelinde, 15'i (% 34) ise deneysel modelde olduğu görülmektedir. Yapılan incelemede derleme türünde teze rastlanamamıştır.

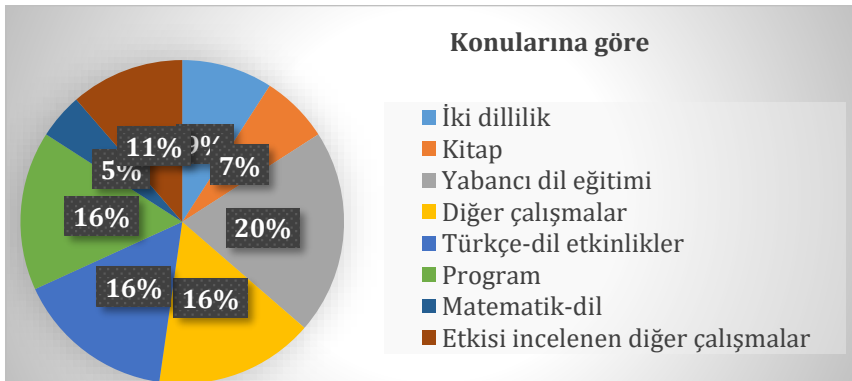
Okul öncesi dönemde dil gelişimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çalışma grubuna göre dağılımı nasıldır? Sorusunun cevabı için elde edilen veriler Şekil 3' te sunulmuştur.

Şekil 3. Okul öncesi dönemde dil konulu lisansüstü tezlerin çalışma grubuna göre dağılımı

Okul öncesi dönem dil konusunda yapılan 44 lisansüstü tez çalışmasının çalışma grubununun 32'sinin (% 58) çocuk, 14'ünün (% 25) öğretmen, 6'sının (% 11) anne-baba, 2'sinin (% 4) çocuk kitapları ve 1'inin (% 2) yöneticilerden oluştuğu Şekil 3'de görülmektedir.

Okul öncesi dönemde dil gelişimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımı nasıldır? Sorusunun cevabı için elde edilen veriler Şekil 4' te sunulmuştur.

Şekil 4. Okul öncesi dönemde dil konusunda yapılmış tezlerin konularına göre dağılımı

Türkiye'de okul öncesi eğitimde dil konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin konulara göre dağılımına bakıldığında; yabancı dil eğitiminin 9 (% 20), programların etkisinin 7 (% 16), Türkçe-dil etkinliklerinin 7 (% 16), diğer çalışmaların 7 (%16) olduğu görülmektedir. Aynı şekilde, etkisi incelenen diğer çalışmaların 5 (% 11), iki dillilik 4 (% 9), çocuk kitaplarının 3 (%7) ve matematik-dil çalışmalarının 2 (%5) olduğu Şekil 4' de görülmektedir.

Diğer çalışmalar kategorisinde; dil gelişim üzerinde etkili olabilecek demografik değişkenlerin (cinsiyet, yaş, anne-baba öğrenim durumu, sosyo-ekonomik durum, kardeş sayısı, doğum sırası, okul öncesi eğitim kurumuna gitme vb.) etkisinin incelendiği çalışmalar bir araya getirilmiştir.

Etkisi incelen diğer çalışmalar kategorisinde ise; aile katılım çalışmalarının etkisi, oyun türlerinin etkisi, dil portfolyosunun etkisi ve tv programlarının etkisi gibi değişkenlerin etkisinin incelendiği çalışmalar bir araya getirilmiştir.

Okul öncesi dönemde dil gelişimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır? Sorusunun cevabı için elde edilen veriler Tablo 1 ‘de sunulmuştur.

Tablo 1. Okul öncesi dönemde dil ile ilgili lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı

Veri toplama aracı	f	%
Peabody Resim Kelime testi	10	20,8
Anket	9	18,7
Lügatçe ve dil testi (Limboş ve Wolf /Descoeudres)	7	14,6
Görüşme formları	6	12,5
Program hazırlayıp uygulama	5	10,4
Gözlem/ anekdot	4	8,3
Dil kullanım ölçeği	3	6,3
Kitap değerlendirme/inceleme formu	3	6,3
Türkçe Erken Dil Gelişim Testi (TEDİL)	1	2,1
Toplam	48	100

Okul öncesi eğitimde dil konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarına göre; Peabody Resim-Kelime testi 10 (% 20, 8) , anket 9 (% 18,7), Lügatçe ve dil testi 7 (% 14, 6), görüşme formları 6 (% 12, 5), gözlem/anekdot 4 (% 8, 3), kitap inceleme formu 3 (% 6, 3) ve dil kullanım ölçeği 3 (% 6, 3) ve Türkçe Erken Dil Gelişim Testi (TEDİL) 1 (% 2, 1) olduğu Tablo 1’ de görülmektedir.

Okul öncesi dönemde dil gelişimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin veri analiz yöntemine göre dağılımı nasıldır? Sorusunun cevabı için elde edilen veriler Tablo 2 ‘de sunulmuştur.

Tablo 2. Okul öncesi dönemde dil ile ilgili lisansüstü tezlerin veri analiz yöntemine göre dağılımı

Veri analiz yöntemi	f	%
t-testi	20	26,7
Anova	18	24
Korelasyon	9	12
Betimsel istatistik	8	10,7
Mann Whitney U	6	8
Kruskal Wallis	6	8
Nitel analiz	4	5,3
Ki-kare	2	2,7
The observer xt Noldus	1	1,3
Regresyon	1	1,3
Toplam	75	100

Okul öncesi eğitimde dil konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin veri analiz yöntemine göre; t-testi 20 (% 26, 7), Anova 18 (% 24), korelasyon 9 (% 12), betimsel istatistik 8 (% 10, 7), Mann Whitney U 6 (% 8), Kruskal Wallis 6 (% 8), nitel analiz 4 (% 5, 3), ki-kare 2(% 2, 7) ve The observer xt noldus 1 (% 1, 3), regresyon 1 (% 1, 3) olduğu Tablo 2’de görülmektedir.

Okul öncesi dönemde dil konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin temel bulgularına göre dağılımı nasıldır? Sorusunun cevabı için elde edilen veriler Tablo 3’ te sunulmuştur.

Tablo 3. Okul öncesi dönemde dil ile ilgili lisansüstü tezlerin temel bulguları

Temel Bulgular	
Yabancı dil eğitimi	<p>A8: İngilizce başarı testi ile Portage dil testi puanları arasında anlamlı ilişki olduğu bulgulanmıştır.</p> <p>A9: Çocukların yabancı dil öğrenimini ölçmede yaşanan problemler değerlendirilmelidir.</p> <p>A10: Öğretmen, yönetici ve annelerin okul öncesinde yabancı dil öğretimini gerekli görmüşlerdir.</p> <p>A12: Yabancı dil eğitimi alan çocuklar Türkçe dil kullanımı yönünden başarılı bulunmuştur. Anne çalışma durumu, baba eğitim durumu, kardeş sayısı açısından farklılık bulunmamıştır.</p> <p>A13: Eğitimcilerin ve ailelerin, okul öncesinde İngilizce eğitimi gerekli gördükleri bulgulanmıştır.</p> <p>A14: Okul öncesi dönemde yabancı dil eğitimi alan çocukların daha başarılı oldukları, cinsiyetin yabancı dil öğreniminde etken olmadığına ulaşılmıştır.</p> <p>A15: Yabancı dile karşı olan tutum, öğrencilerin yabancı dil düzeyleri ve ders başarısını etkileyen faktör.</p> <p>A16: Yaş, ailenin ikamet yeri, öğretmenlerin bazı özellikleri, yabancı dile ayrılan süre çocukların yabancı dil başarılarını etkilemektedir.</p> <p>A21: Yabancı dil öğrenimi için Beyin temelli izlençe örneği uygulaması etkili bulunmuştur.</p>
Program etkisi	<p>A11: Oyunların türü kelime öğrenmede oyunların etkililiğini ortaya koymuştur.</p> <p>A17: High Scope programının çocukların dil gelişimlerini etkilediği bulgulanmıştır.</p> <p>A18: Almanya'da okul öncesi eğitim kurumuna giden 5-6 yaş grubu Türk çocuklarına dil eğitim programının uygulanmasının dil gelişimlerinde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.</p> <p>A19: Öğretim teknolojileri ve materyal destekli yabancı dil öğretiminin uygulandığı grupla geleneksel yöntemin uygulandığı grup arasında anlamlı fark bulunmuştur.</p> <p>A20: Oyun temelli dikkat eğitim programı 5-6 yaş grubu çocukların dil beceri düzeylerinde etkili.</p> <p>A22: Çoklu zekâ kuramı temelli öğretimin öğrencilerin yabancı dil gelişimine olumlu katkı sağladığı bulgusu elde edilmiştir.</p> <p>A23: Çocukların alıcı ve ifade edici dil düzeylerinde DMOEP etkili bulunmuştur.</p>
Türkçe-dil etkinlikleri	<p>A24: Okul öncesi eğitim kurumunda uygulanan Türkçe-dil etkinliklerinin çocukların Türkçe dersi okuma-anlama başarısına etkisinin olduğu bulgulanmıştır.</p> <p>A25: Türkçe dil etkinliklerinde öğretmenler değişik araç ve gereç kullanma düzeylerinin çok yüksek olmadığına ulaşılmıştır.</p> <p>A26: Okul öncesi öğretmenlerinin Türkçe dil etkinliklerinde çocukları aktif kılmada etkililiği orta düzeyde olduğu bulgusu elde edilmiştir.</p> <p>A27: Okul öncesi öğretmenleri Türkçe dil etkinliklerinde en çok kullanılan yöntemin drama olduğu bulgulanmıştır.</p> <p>A28: Okul öncesi eğitimi alan çocukların, dinleme, konuşma, dikte ve yazma becerileri yüksek bulunmuştur. Türkçe dil etkinliklerinde cinsiyet ve kardeş sayısı etkili değilken anne ve baba eğitim durumu etkili bulunmuştur.</p> <p>A29: 4-5 yaş çocuklarda dil gelişim düzeyleri; cinsiyet, doğum yeri, anne eğitim, masal anlatılması, ninni ve tekerleme söylenmesi öğretmen ve ebeveynlerin algısına göre farklılık göstermektedir.</p> <p>A30: Okul öncesi eğitime devam eden çocukların fiilimsi kullanmaları açısından fark bulunmuştur.</p>
Diğer çalışmalar	<p>A33: Alıcı ve ifade edici dil düzeyleri; sosyo ekonomik düzeye, anne-babanın eğitim durumuna, ilk çocuk olma durumuna göre farklılaşırken; cinsiyete göre fark olmadığı bulgulanmıştır.</p> <p>A34: Okul öncesine gitmenin ve cinsiyetin çocukların dil gelişiminde etkili olduğu bulgulanmıştır.</p> <p>A35: Okul öncesi eğitim alan çocukların sosyo ekonomik durum ve cinsiyete göre dil gelişimlerinin etkilendiği bulgusu elde edilmiştir.</p> <p>A36: Dil gelişim düzeylerinde yaş, anne eğitim, sosyo ekonomik durumun etkilediği cinsiyet ve baba eğitim durumunun fark oluşturmadığına ulaşılmıştır.</p> <p>A37: Anne yaşı ve cinsiyet dil gelişimini etkilemezken tv programları ve baba yaşının etkilediğine ulaşılmıştır.</p> <p>A38: Okul öncesi kuruma gitmeyen çocukların anne-baba eğitim durumu, doğum sırası, kardeş sayısı, sosyo ekonomik düzey ve yaş dil gelişim düzeylerinde etkili iken, cinsiyet etken değildir.</p> <p>A39: 5-6 yaş grubunda yaş ve cinsiyet dil gelişim düzeylerinde etkili değilken; çocuk sayısı, anne-baba eğitim ve sosyo-ekonomik duruma göre farklılaştığı bulgusu elde edilmiştir.</p>

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimde Dil Gelişimi ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin....

Mate- matik- dil çalış- maları	A31:Okul öncesi öğretmenleri matematik ile dil arasında ilişki olduğu görüşündedirler. A32:Öğretmenlerin matematik dili hakkında net fikirlere sahip olmadıkları görülmüştür.
Etkisi incelenen diğer çalışmalar	A40:Dil portfolyolarının kullanımının çocukların dil eğitimlerine olumlu katkı sağladığına ulaşıldı. A41:Öğretmenler etkinliklerde tv programlarının dil gelişiminde etkili olduğuna ulaşılmıştır. A42:Oyun türleri ile dil kullanım arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Dil gelişim düzeyleri öğrenme merkezlerine göre farklılaşmamaktadır. A43:Aile katılım çalışmalarının çocukların dil becerilerinin gelişimini olumlu etkilediği bulgulanmıştır. A44: Dil becerilerine yönelik aile katılım etkinliklerinin sözcük sayısı, sözcük türleri kullanımı açısından fark oluşturmadığı bulgusu elde edilmiştir.
İki dillilik	A1: Cinsiyet, baba eğitim durumu, doğum sırası, anne babanın başka dil bilmesi ikinci dilde eğitim alan 5-6 yaş çocuklarda anlamlı fark oluşturmamıştır. A2: Zihin kuramı gelişiminde iki dilli ve tek dilli olmanın anlamlı etken olduğu bulgulanmıştır. A3:Kardeş sayısı, sosyo-ekonomik durumu, anne-baba öğrenim durumu iki dilli okul öncesi çocukların hazır bulunuşluklarını etkilerken, cinsiyet değişkeni etkilememiştir. A4:Cinsiyet değişkeni ikinci dil eğitimi alan çocuklarda fark yaratmazken, yaş değişkeni anlamlı fark oluşturduğu bulgusu elde edilmiştir.
Çocuk kitapları	A5: Çocuk kitaplarına biçim ve içerik yönünden dikkat edildiği bulgusu elde edilmiştir. A6:Kitaplarda kullanılan dil sanatları yazarın cinsiyetine göre farklılaşmaktadır. A7:Resimli öykü kitabı okuma etkinlikleri çocukların dil gelişimini etkilediği bulgulanmıştır.

Tablo 3 incelendiğinde bulguların; (A3), iki dilli çocukların okula hazır-bulunmuşluklarının kardeş sayısına, anne-baba öğrenim durumuna ve sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaştığı, cinsiyete göre farklılaşmadığı; (A4) , iki dilli çocukların dil gelişim düzeylerinin yaşa göre farklılaştığı, cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusunun elde edildiği görülmektedir.

(A17), High/Scope programının (A20), Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının (A22), Çoklu Zeka kuramı temelli İngilizce öğretiminin (A19), öğretim teknolojileri ve materyal destekli yabancı dil öğretiminin (A18), Almanya’da Türk çocuklarına uygulanan dil eğitim programının (A21), Beyin temelli yaklaşımı temele alan izlencenin ve (A23), Dil Merkezli Okulöncesi Eğitim Programının –DMOEP-çocukların dil gelişimlerine etkiledikleri bulgularını elde etmişlerdir.

Okul öncesi dönem çocukların dil gelişim düzeyleri üzerinde cinsiyetin (A34 ve A35), anne-baba eğitim durumunun (A33, A38, A36 ve A39), ailenin sosyo-ekonomik durumunun (A33, A35, A36, A38 ve A39), doğum sırasının (A33 ve A38), kardeş sayısının (A38 ve A39), eğitim kurumuna gitme durumunun (A34, A35 ve A39), yaşın (A36 ve A38) ve baba yaşının (A37) anlamlı fark oluşturduğu bulgusu elde edilmiştir.

Okul öncesi dönem çocukların dil gelişim düzeyleri üzerinde cinsiyetin (A33, A36, A37, A38, A39 ve A29), anne eğitimin (A29), anne yaşının (A37), yaşın (A39), baba eğitim durumunun (A36) ise farklılaşma oluşturmadığı bulguları Tablo 3’te görülmektedir.

Okul öncesi dönem çocukların dil gelişim düzeyleri üzerinde televizyon programlarının (A41), oyun türlerinin (A42), aile katılım çalışmalarının (A43 ve A44) ve dil portfolyoların (A40) etkileri olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Tablo 3 incelendiğinde okul öncesi eğitimi alan çocukların Türkçe dil becerilerinin yüksek olduğu, cinsiyet ve kardeş sayısına göre farklılaşmadığı ancak anne-baba eğitim durumuna göre farklılaştığı (A28), Türkçe dil faaliyetlerinin okuma-anlama becerilerini etkilediğini (A24) belirtmişlerdir. Türkçe dil etkinliklerinde araç-gereçlerin yetersiz oluşu, çocuk sayısının fazla oluşu, farklı yaş gruplarının bulunması gibi sorunlarla karşılaşıldığını (A25), ninni ve tekerleme söylemenin dil gelişimini etkilediğini (A29) ve üst sosyo ekonomik durumda olan çocukların fiilimsiyi diğerlerine göre daha çok kullandıkları (A30) bulgularına ulaşılmıştır.

Okul öncesi dönemde yabancı dil öğretimine ilişkin; dil ile İngilizce başarı testi arasında ilişki olduğu (A8), ailelerin ve eğitimcilerin yabancı dil eğitimi önemli gördüklerini ve tutumların öğrenmede etkili olduğunu (A10, A15 ve A13) ve yabancı dil öğrenimini ölçmede yetersiz olduğu (A9) bulguları elde edilmiştir.

Yabancı dil eğitimi alan çocuklarda cinsiyetin dil öğreniminde etkin olmadığı (A14) ve yabancı dil başarılarının çocukların yaşlarına, ailenin ikamet ettiği yere, okul öncesi eğitim kurumuna devam etme, okulda yabancı dil programının uygulanması durumuna göre değiştiği (A16) bulgusu elde edilmiştir.

Resimli öykü kitabı okuma etkinliklerinin dil gelişimiyle ilişkili olduğu (A7), nitelikli çocuk kitaplarının arttırılması gerektiği (A5), matematikle dil arasında ilişki olduğu (A31) ve öğretmenlerin matematik dilini etkin olarak kullanamadıkları (A32) ulaşılan diğer bulgulardır.

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırmada lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde 1995-2000 yılları arasında 3 tez, 2001-2005 yılları arasında 7 tez, 2006-2010 yılları arasında 15 tez, 2011-2016 yılları arasında 19 tezin yapılmış olduğu bulgusu elde edilmiştir. Yapılmış lisansüstü tez sayısının yıllara göre artış göstermesi çocukların dil gelişimlerine verilen önemin artmasından kaynaklandığı sonucunu düşündürmektedir. Lisansüstü tezlerin incelendiği bu araştırmada 37 yüksek lisans 7 doktora tezine ulaşılmıştır. Bu bulgu, okul öncesi eğitimi doktora programının yeterli olmayışı veya doktora programını sürdürebilecek kişi sayısının az oluşundan kaynaklanıyor olabilir. Literatüre bakıldığında okul öncesi veya erken çocukluk eğitimi alanında yapılan farklı konuları içeren lisansüstü tez çalışmalarında yüksek lisans tez sayısının doktora tez sayısından fazla olduğu bulgularına (Can Yaşar & Aral, 2011; Ahi & Kıldan, 2013; Kaytez & Durualp, 2014 ve Altun, Şendil & Şahin, 2011) ulaşılmıştır. Dolayısıyla dil gelişimine yönelik yapılacak lisansüstü tezlerin arttırılmasının dil gelişimine ilişkin farklı bulgulara ulaşılması ile bilgi çeşitliliğine olanak tanıyacaktır.

İncelenen tezlerde deneysel model ve tarama modelinin kullanıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Yapılacak lisansüstü tezlerde karma desen ve nitel çalışmalara yer verilmesi ve arttırılması çocukların dil gelişimleri hususunda daha detaylı ve farklı verilere ulaşmayı destekleyebilir.

Yapılan araştırmada okul öncesi dönem dil gelişimi konusunda yapılan lisansüstü tez çalışmalarının çalışma grubunun sırasıyla, çocuk, öğretmen, anne-baba, çocuk kitapları ve yöneticilerden oluştuğu bulgusu elde edilmiştir. Ahi & Kıldan (2013) Türkiye’de okul öncesi eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezleri inceledikleri araştırmalarında, okul öncesi eğitimi alanında yapılan tezlerin sırasıyla çocuk, öğretmen, anne-baba, öğretmen adayı, yönetici ve diğer çalışma gruplarından oluştuğunu bulgulamışlardır. Dolayısıyla yapılan lisansüstü tezlerin çalışma grubunun en çok çocuk, öğretmen ve anne-babadan oluşması açısından araştırma sonucuyla paralellik göstermektedir. Yapılan araştırmada dil gelişimine yönelik yapılan lisansüstü tezlerde farklı çalışma grubu olarak okul öncesi öğretmen adaylarının da yer aldığı çalışmaların yapılmasının önemli olabileceği düşünülmektedir.

Dil gelişiminde yapılmış lisansüstü tezler incelendiğinde konulara bakıldığında iki dillilik, Türkçe-dil etkinliklerin, hazırlanan programların, yabancı dil öğreniminin dil gelişimine etkisinin incelendiğini görülmektedir. Dro’zdzial- Szelest & Pawlak (2012) Polonya’da, Behrent, Doff, Marx & Ziegler (2011) Almanya’da yapılan çalışmalarda ikinci dil edinimine yönelik tezleri incelemişlerdir. Temel, Kanat & Güral (2016) da yaptıkları çalışmalarında 91 lisansüstü tezi incelemişlerdir. Tezleri konularına göre farklı değişkenlerin dil gelişimi ile etkisi, dil edinimi, dil gelişimini değerlendiren ölçme araçlarının geliştirilmesi ya da uyarlaması ve iki dillilik olmak üzere 4 kategoriye ayırmışlardır.

Yapılan araştırma sonucunda veri toplama araçlarının çoğunlukla Peabody Resim-Kelime testi, anket ve Lügatçe ve dil testinin kullandığı bulgusu elde edilmiştir. Veri toplama araçlarının çoğunun Türkçe ölçme aracı olmadığı ve kelime bilgisini değerlendiren araçların daha çok kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra kullanılan dil testlerinin dil gelişimlerini tüm bileşenleriyle değerlendirip değerlendirmedigine dikkat edilmelidir. Dolayısıyla dilin farklı yönlerini ölçmeye yarayan araçlar geliştirilebilir ve uygulanabilir.

Kaynakça

- Ahi, B. & Kıldan, A.O. (2013). Türkiye’de okul öncesi eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,13, 23-46.
- Altun, D., Şendil, Ç.Ö.& Şahin, İ.T. (2011). Investigating the national dissertation and thesis database in the field of early childhood education in Turkey. *Procedia Social and Behavioral Sciences* , 483-492.
- Arca, D. (2013). *Okulöncesi yabancı dil sınıflarında çoklu zeka kuramı temelli öğretim üzerine bir eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Asfuroğlu, S. (2013). *Dil sınıflarında okul öncesi çocukların oyun yolu ile öğrenmeye tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ateş, D. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumlarındaki yabancı dil eğitimi uygulamaları ve bu konudaki öğretmen, yönetici ve ebeveyn görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydoğan, Y., ve Koçak, N. (2003). Okul öncesi çocukların dil gelişimine etki eden faktörlerin incelenmesi. *Mili Eğitim Dergisi*, 159.
- Behrent, S., Doff, S., Marx, N. & Ziegler, G. (2011). Review of doctoral research in second language acquisition in Germany (2006-2009). *Language Teaching*. 44, s. 237-261 doi:10.1017/S0261444810000455.
- Bektaş, H. (2010). *Okulöncesi öğretmenlerinin Türkçe dil etkinliklerinde kullandıkları hikaye anlatım yöntemlerinin incelenmesi: Karaman ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bezcioglu Göktolga, İ. (2013). *Okul öncesi kurumlarda görev yapan yabancı dil öğretmenlerinin erken dil öğrenimi ve bu konuda karşılaştıkları zorluklar hakkındaki özbildirimleri*. Yüksek Lisans Tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilici Turan, F. (2005). *Kahramanmaraş ili okulöncesi eğitimi öğretmenlerinin Türkçe dil etkinliklerinde çocukları aktif kılmadaki etkinliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Canan, N. (2012). *Okul öncesi dönem çocuklarda iki dilliliğin zihin kuramı gelişimi üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Can Yaşar, M. & Aral, N. (2011). Türkiye’de okul öncesinde darama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 70-90.
- Cihangir, Y. (2009). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ndeki okul öncesi çocukların ninni, tekerleme ve masallar aracılığı ile Türkçe dil becerilerini kazanmaları üzerine bir değerlendirme*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Civan, İ. (2013). *Okul öncesi dönemde yabancı dil olarak İngilizce öğrenen çocuklar için beyin temelli bir izlençe örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Cömert, D. (2000). *Okulöncesi eğitim programlarında uygulanan Türkçe dil faaliyetlerinin ilköğretim Türkçe dersi okuma-anlamaya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çat Şahin, A. (2009). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu çocukların dil gelişimi ile annelerin okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, M. (2015). Anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların matematik gelişimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 1-18.
- Çiçek, A. (2002). 0-6 yaş grubu çocuklarda dil gelişimi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4, (1), 115-124.
- Çoban Söylemez, E.T. (2016). *İkinci dil eğitimi alan ve almayan okul öncesi dönem çocuklarının dil ve kavram gelişimlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dağabakan, F. Ö & Dağabakan, D. (2007). Dil ve çocukta dil gelişim kuramları. <http://www.anaokullu.com/aa-belge/okul-öncesi-makale-dil-gelisimi.pdf>
- Dayan Tokgöz, İ. (2006). *Okulöncesi çocuklarına yönelik kitapların dil gelişimi ve anlambilim açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, S. (2011). Okul öncesi dönemde dil gelişimi ve sorunları. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, 1, 39-49.
- Dereli, E. (2003). *Okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş arasındaki çocukların ifade edici dil düzeylerinin incelenmesi (Konya ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dursun, Ş. (2009). İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin matematiksel becerilerinin okul öncesi eğitimi alma ve almama durumuna göre karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(4), 1691-1715.
- Drozdziak-Szelest, K. & Pawlak M. (2012). Review of doctoral research in second language acquisition, language learning and teaching in Poland (2006–2010). *Language Teaching*, 45, s. 347-375 doi:10.1017/S0261444812000055.
- Ergin, B. (2012). *5-6 Yaş çocuklarının dil gelişim düzeyleri ile sosyal kabul durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.
- Erol Karaçay, Ö. (2004). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan Türkçe dil etkinliklerinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ezgi Gencer, (2014). *Avrupa dil portfolyosunun okul öncesi eğitimde çocukların sosyo-duygusal adaptasyonlarına ve benlik algılarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Fırat, Z.S. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin doğal matematik dilini kullanımlarına ilişkin görüşleri ile uygulamalarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gözalın, E. (2013). *Oyun temelli dikkat eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının dikkat ve dil becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Günay Bilaloğlu, R. (2014). *Okul öncesi eğitimde aile katılımı etkinliklerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar ve aile katılımı etkinliklerinin dil-matematik becerilerinin geliştirilmesine etkisi*. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güven, B., Karataş, İ., Öztürk, Y., Arslan, S., & Gürsoy, K. (2013). A study of scale development on determination of pre-service and in-service teachers’ beliefs about pre-school mathematics education. *İlköğretim Online*, 12(4), 969-980.
- Hopurcuoğlu, A. (2010). *Okul öncesi eğitime devam eden Türk çocuklarının dil gelişimi açısından fiilimsi kullanımlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İlhan Agan, Ş. (2004). *Öğretim teknolojileri ve materyal destekli yabancı dil (İngilizce) öğretimin, ilköğretim okul öncesi eğitimi anasınıfı öğrencilerinin öğrenme ve hatırlama düzeyleri üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaçar, S. (2016). *Okul öncesi normal gelişim gösteren 5-6 yaş grubu çocukların tercih ettikleri oyun türlerinin dil gelişimi ve problem çözme becerisi üzerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kanat, K., Temel, F. & Güral, M. (2016). Türkiye’de erken çocukluk dönemindeki çocukların dil gelişimleri ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi, *International Journal of Languages’ Education and Teaching*, 4(2), 201-216.
- Karacan, E. (2000). Bebeklerde ve Çocuklarda Dil Gelişimi. *Klinik Psikiyatri*. 3, 263– 268.
- Kara, İ. (2015). *Tv programlarının okul öncesi öğrencilerinin dil ve kavram gelişimine katkılarının öğretmen görüşleri açısından incelenmesi: Siirt ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaytez, N. & Durualp, E. (2014). Türkiye’de okul öncesinde oyun ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 110-122.
- Kefi, S. (1999). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 36-72 ay arası çocukların dil gelişim düzeylerine bu kurumlarda High/Scope modeli eğitim almalarıyla klasik model ile eğitim almalarının etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kızıltaş, E. (2009). *Okul öncesi eğitimde uygulanan aile katılım çalışmalarının 5-6 yaş grubu çocukların dil becerilerinin gelişimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kol, S. (2011). Erken çocuklukta bilişsel gelişim ve dil gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-21.
- Koşan, Y. (2015). *Okul öncesi eğitimin iki dilli çocukların okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Küçük, M. (2006). *Okul öncesinde yabancı dil eğitimi konusunda eğitimcilerin ve ailelerin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Önkol Şengül, F.L. (2007). *Türkçe ve ikinci dilde okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının Türkçe dil kullanım becerilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özer, H. (2013). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-60 ay ve 61-72 ay grubu çocuklarının ana dil gelişimleri ile ikinci dil öğrenmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, H. (1995). *Okul öncesi eğitim kurumlarına giden ve gitmeyen ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin alıcı ve ifade edici dil düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Pektaş, D. (2015). *Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarındaki sil sanatlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Robson, C. (2002). *Real world research: A resource for social scientists and practitionerresearchers* (2nd ed.). Oxford: Blackwell.
- Senemoğlu, N. (1989). Okulöncesi Eğitimde Dilin Önemi. *Milli Eğitim Vakfı Dergisi*. 4(14), 21-22. http://www.nuraysenemoglu.com/FileUpload/bs678778/File/okul_onesi_egitimde_dilin_one_mi.pdf
- Serhatlıoğlu, B. (2006). *Televizyon programlarının okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarının zihin ve dil gelişimini etkileme biçimlerine yönelik öğretmen ve veli görüşlerinin belirlenmesi (Elazığ İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şeker, P.T. (2010). *Okul öncesi dönemde yabancı dil öğretiminin dilsel gelişim alanına katkılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şimşek Beki, H. (2004). *Almanya’da okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 56 yaş grubu Türk çocuklarına uygulanan dil eğitimi programının dil gelişimine etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Taner, M. (2003). *Okulöncesi eğitim alan ve almayan farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin dil gelişimlerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taşkın, N. (2013). *Okul öncesi dönemde matematik ile dil arasındaki ilişki üzerine bir inceleme*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Temel, Z.F., Bekir, H. & Gül Yazıcı, Z. (2014). *Erken çocuklukta dil edinimi*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Temiz, G. (2002). *Okulöncesi eğitimin çocuğun dil gelişimine olan etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tepetaş Cengiz, G.Ş. (2015). *Okul öncesi öğretmenlerinin resimli öykü kitabı okuma etkinlikleri ile çocukların dil gelişimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Topçuoğlu, E. (2006). *Yabancı dil öğretiminin okul öncesi dönemde başlatılmasının yabancı dil öğrenimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Topçu, Z. (2012). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve Türkçe dil becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uyanık, Ö. & Kandır, A. (2010). Okul öncesi dönemde erken akademik beceriler, *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (2), 118-134.
- Üstün, E. & Akman, B. (2003). Üç yaş grubu çocuklarda kavram gelişimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 137-141.
- Yatgın Gökbayrak, H.(2008).*Öğrencilerin okul öncesi dönemde yabancı dil ediniminin ilköğretim düzeyindeki yabancı dil tutum ve başarı düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazıcı, Z.G. (2007). *Birinci ve ikinci dili Türkçe olan iki dilli çocukların Türkçe’yi kazanımlarına dil merkezli okul öncesi eğitim programının etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimini etkileyen faktörlerin incelenmesi (Konya ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimde Dil Gelişimi ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin...

- Yıldırım, A. & Koçak, N. (2016). Okulöncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Eğitim Bilim ve Teknoloji Araştırmaları Dergisi (1)*, 2,133-143.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yolasıǧmazođlu, H. (2008). *Erken yaşta yabancı dil öğrenimi okul öncesi dönem çocuklarının yabancı dil öğrenmelerini etkileyen faktörler üzerine bir araştırma*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Extended Summary

1. Introduction

Pre-school education has an important place in the development of children. In early childhood, the development of psycho-motor, language, cognitive, social-emotional and self-care skills of pre-primary education institutions is among the priority objectives.

It is known that when the language used in all areas of life is supported adequately from the pre-school period, the person affects social and academic development positively throughout his / her life (Aydoğan and Koçak, 2003). For this reason, support for early childhood speech, creation of appropriate settings, presentation of stimuli, and organizing activities help to maximize language development capacity while supporting language development. Children need to express themselves, to acquire socio-cultural values and to avoid social communication needs (Mussen, Conger, and Kagan, 1990; Yıldırım and Koçak, 2016).

When we look at the studies related to the acquisition and development of the language, it has been determined that the language is the learning process of the child. It is therefore important to establish educational environments that support language development. Activities that affect language development are grouped under three headings. Activities that enrich the child's vocabulary (word games, talking about pictures, finger games, singing, dramatization, reading a book), activities for the development of the ability of the child to express himself / herself with appropriate vocabulary and help to win the meaning of new words (Senemoğlu, 1989).

When considering the importance of language development, it is important to present an overview of the issues examined in this research and the studies of graduate theses. Through the theses studied, the topics that are not examined in the field of language development are analyzed by the researchers; awareness of the family will be ensured and different factors affecting children's language development will be evaluated.

2. Method

Qualitative research techniques used in the research document review. Research data; pre-school, language and education and training as key words. The sample of the research is composed of 7 doctoral theses reached 37 masters theses a total of 44 graduate thesis. Criteria sampling method was used because the theses of certain qualities were examined in the study. This research is limited to postgraduate theses reached between 1995 and 2016. Summaries of non-accessible theses are taken into consideration. Data were analyzed according to qualitative research techniques and content analysis method was used. Frequency and percentage are used in the obtained data.

3. Findings, Discussion and Results

When the distribution of graduate thesis according to years is examined; three theses between 1995 and 2000, 7 theses between 2001 and 2005, 15 theses between 2006 and 2010 and 19 theses between 2011 and 2016 were obtained. This finding suggests that the importance of the development of preschool children is affected by the number of studies. Another finding in the survey was that 64% of the graduate theses were in the screening model and 58% of the study group were children. The inclusion of qualitative research and mixed design work in graduate theses can provide a variety of studies and enhance the quality. As a result of the research, the most frequently investigated topics in the graduate theses are foreign language education 20%, programs 16% and Turkish-language activities 16%. It is thought that the increase in the importance of acquiring second language nowadays affects the number of graduate theses works done in children. Studies can be done to examine different variables to support the differentiation of subjects. Temel, Kanat and Gural (2016) researches, four categories are distinguished according

to their graduate dissertations: language development and influence of different variables, language acquisition, development or adaptation of assessment tools evaluating language development, and bilingualism. Dro'zdzial- Szelest and Pawlak (2012) in Poland, Behrent, Doff, Marx and Ziegler (2011) studied the theses for second language acquisition in Germany and evaluated them in different categories.

Peabody picture-word test, 20.7%, and linguistic and language tests 18.7% were used as data collection tools. Most of the data measuring instruments are not Turkish measuring instruments and the tools that evaluate the vocabulary are used more frequently. In the data analysis method, the t-test was 26.7%, Anova 24% and Correlation 12% were used.

As a result of research, it is thought that using different research methods to increase the quality of postgraduate thesis studies, different variables to be considered, researchers will bring different perspectives on understanding and interpreting language development of children.

EK-1. İncelenen Lisansüstü Tezler

A1. Önkol Şengül, F.L. (2007). *Türkçe ve ikinci dilde okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının Türkçe dil kullanım becerilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

A2.Canan, N. (2012). *Okul öncesi dönem çocuklarda iki dilliliğin zihin kuramı gelişimi üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

A3.Koşan, Y. (2015). *Okul öncesi eğitimin iki dilli çocukların okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

A4. Çoban Söylemez, E.T. (2016). *İkinci dil eğitimi alan ve almayan okul öncesi dönem çocuklarının dil ve kavram gelişimlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

A5. Dayan Tokgöz, İ. (2006). *Okulöncesi çocuklarına yönelik kitapların dil gelişimi ve anlambilim açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

A6.Pektaş, D. (2015).*Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarındaki sil sanatlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

A7. Tepetaş Cengiz, G.Ş. (2015). *Okul öncesi öğretmenlerinin resimli öykü kitabı okuma etkinlikleri ile çocukların dil gelişimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

A8.Özer, H. (2013). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-60 ay ve 61-72 ay grubu çocuklarının ana dil gelişimleri ile ikinci dil öğrenmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

A9.Bezcioğlu Göktolga, İ. (2013). *Okul öncesi kurumlarda görev yapan yabancı dil öğretmenlerinin erken dil öğrenimi ve bu konuda karşılaştıkları zorluklar hakkındaki öz bildirimleri*. Yüksek Lisans Tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

A10. Ateş, D. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumlarındaki yabancı dil eğitimi uygulamaları ve bu konudaki öğretmen, yönetici ve ebeveyn görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

A11. Asfuroğlu, S. (2013). *Dil sınıflarında okul öncesi çocukların oyun yolu ile öğrenmeye tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

A12. Şeker, P.T. (2010). *Okul öncesi dönemde yabancı dil öğretiminin dilsel gelişim alanına katkılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

A13. Küçük, M. (2006). *Okul öncesinde yabancı dil eğitimi konusunda eğitimcilerin ve ailelerin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

A14. Topçuoğlu, E. (2006). *Yabancı dil öğretiminin okul öncesi dönemde başlatılmasının yabancı dil öğrenimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

A15.Yatgın Gökbayrak, H.(2008).*Öğrencilerin okul öncesi dönemde yabancı dil ediniminin ilköğretim düzeyindeki yabancı dil tutum ve başarı düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- A16. Yolasığmazoğlu, H. (2008). *Erken yaşta yabancı dil öğrenimi okul öncesi dönem çocuklarının yabancı dil öğrenmelerini etkileyen faktörler üzerine bir araştırma*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- A17. Kefi, S. (1999). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 36-72 ay arası çocukların dil gelişim düzeylerine bu kurumlarda High/Scope modeli eğitim almalarıyla klasik model ile eğitim almalarının etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A18. Şimşek Beki, H. (2004). *Almanya’da okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 56 yaş grubu Türk çocuklarına uygulanan dil eğitimi programının dil gelişimine etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- A19. İlhan Agan, Ş. (2004). *Öğretim teknolojileri ve materyal destekli yabancı dil (İngilizce) öğretimin, ilköğretim okul öncesi eğitimi anasınıfı öğrencilerinin öğrenme ve hatırlama düzeyleri üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A20. Gözalan, E. (2013). *Oyun temelli dikkat eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının dikkat ve dil becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A21. Civan, İ. (2013). *Okul öncesi dönemde yabancı dil olarak İngilizce öğrenen çocuklar için beyin temelli bir izlençe örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- A22. Arca, D. (2013). *Okulöncesi yabancı dil sınıflarında çoklu zeka kuramı temelli öğretim üzerine bir eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A23. Yazıcı, Z.G. (2007). *Birinci ve ikinci dili Türkçe olan iki dilli çocukların Türkçe’yi kazanımlarına dil merkezli okul öncesi eğitim programının etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- A24. Cömert, D. (2000). *Okulöncesi eğitim programlarında uygulanan Türkçe dil faaliyetlerinin ilköğretim Türkçe dersi okuma-anlamaya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A25. Erol Karaçay, Ö. (2004). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan Türkçe dil etkinliklerinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- A26. Bilici Turan, F. (2005). *Kahramanmaraş ili okulöncesi eğitimi öğretmenlerinin Türkçe dil etkinliklerinde çocukları aktif kılmadaki etkinliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- A27. Bektaş, H. (2010). *Okulöncesi öğretmenlerinin Türkçe dil etkinliklerinde kullandıkları hikaye anlatım yöntemlerinin incelenmesi: Karaman ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- A28. Topçu, Z. (2012). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve Türkçe dil becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A29. Cihangir, Y. (2009). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ndeki okul öncesi çocukların ninni, tekerleme ve masallar aracılığı ile Türkçe dil becerilerini kazanmaları üzerine bir değerlendirme*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- A30. Hopurcuoğlu, A. (2010). *Okul öncesi eğitime devam eden Türk çocuklarının dil gelişimi açısından filimsi kullanımlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A31. Taşkın, N. (2013). *Okul öncesi dönemde matematik ile dil arasındaki ilişki üzerine bir inceleme*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A32. Fırat, Z.S. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin doğal matematik dilini kullanımlarına ilişkin görüşleri ile uygulamalarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- A33. Öztürk, H. (1995). *Okul öncesi eğitim kurumlarına giden ve gitmeyen ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin alıcı ve ifade edici dil düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A34. Temiz, G. (2002). *Okulöncesi eğitimin çocuğun dil gelişimine olan etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A35. Taner, M. (2003). *Okulöncesi eğitim alan ve almayan farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin dil gelişimlerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- A36. Dereli, E. (2003). *Okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş arasındaki çocukların ifade edici dil düzeylerinin incelenmesi (Konya ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A37. Serhatlıoğlu, B. (2006). *Televizyon programlarının okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarının zihin ve dil gelişimini etkileme biçimlerine yönelik öğretmen ve veli görüşlerinin belirlenmesi (Elazığ İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A38. Yıldırım, A. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimini etkileyen faktörlerin incelenmesi (Konya ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A39. Çat Şahin, A. (2009). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu çocukların dil gelişimi ile annelerin okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A40. Ezgi Gencer, (2014). *Avrupa dil portfolyosunun okul öncesi eğitimde çocukların sosyo-duygusal adaptasyonlarına ve benlik algılarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- A41. Kara, İ. (2015). *Tv programlarının okul öncesi öğrencilerinin dil ve kavram gelişimine katkılarının öğretmen görüşleri açısından incelenmesi: Siirt ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- A42. Kaçar, S. (2016). *Okul öncesi normal gelişim gösteren 5-6 yaş grubu çocukların tercih ettikleri oyun türlerinin dil gelişimi ve problem çözme becerisi üzerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A43. Kızıltaş, E. (2009). *Okul öncesi eğitimde uygulanan aile katılım çalışmalarının 5-6 yaş grubu çocukların dil becerilerinin gelişimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- A44. Günay Bilaloğlu, R. (2014). *Okul öncesi eğitimde aile katılımı etkinliklerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar ve aile katılımı etkinliklerinin dil-matematik becerilerinin geliştirilmesine etkisi*. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Araştırma makalesi: Karoğlu, H. & Esen, Çoban, H. (2019). Türkiye’de okul öncesi eğitimde dil gelişimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 211-229.